

lijkheid, welke de firma in haar geheel moet dragen ten aanzien van de juistheid der rapporten en verklaringen, die op grond van dit werk worden afgegeven. Dit laatste leidt er toe, dat de firma-handteekening kan worden gesteld door elk der daartoe blijkens de onderlinge overeenkomst bevoegde personen, onverschillig of degene, die haar stelt, al of niet is belast geweest met de leiding van het werk, op grond waarvan het onderteekende rapport werd samengesteld. Uiteraard zal de onderteekening als regel met den firma-naam geschieden door dengene, die het rapport samenstelde. Doen zie daartegen echter bezwaren voor, hetzij doordat de samensteller niet tot onderteekenen bevoegd is (verantwoordelijke medewerkers, niet-firmanten) of doordat hij niet aanwezig is op het oogenblik, dat de handteekening moet worden gesteld, dan is er niets tegen, dat van dezen regel wordt afgeweken.

Op één bezwaar moet ik intusschen wijzen, zonder daarop in dit artikel in bijzonderheden in te gaan. Ik acht het namelijk niet onmogelijk, dat het Reglement van Arbeid en het Reglement van Tucht van het Nederlandsch Instituut van Accountants een moeilijkheid vormen, voortspruitende uit de omstandigheid, dat bij de samenstelling van deze reglementen en bij het redigeeren der voorschriften niet voldoende is rekening gehouden met de vervanging der individueele beroeps-uitoefening door die in den firma-vorm. Groot acht ik deze moeilijkheid echter niet, omdat naar mijn meening in wezen geen wijziging is gebracht in de grondslagen, waarop door deze reglementen een waarborg voor het publiek is geschapen en de verhouding van het Instituut tot zijn leden is geregeld. Het zal, bijvoorbeeld, den Raad van Tucht niet moeilijk vallen, om bij de behandeling eener zaak vast te stellen, of er aanleiding is tot straffen en, zoo ja, wie de schuldege is, ook indien deze schuldege deel uitmaakt van het in één firma-verband gebrachte geheel en de onderteekening van het stuk, waarvan de inhoud wordt gewraakt, niet door hemzelf, doch door een ander geschiedde. Mochten hier bezwaren rijzen, dan kunnen deze naar mijn meening slechts van formeelen aard zijn en derhalve door eenvoudige reglementswijziging uit den weg worden geruimd; wijzigingen van principiële beteekenis met de daaraan onvermijdelijk verbonden uitvoerige gedachtenwisseling zijn niet noodig. H. R. R.

FISCALITEITEN

Zonder kans op tegenspraak kan ik beginnen met te constateeren, dat de jurisprudentie op fiscaal gebied tegenwoordig aan belangrijkheid, zeker aan belangstelling heeft gewonnen. Hoewel men oppervlakkig zou meenen, dat na het verdwijnen van de Oorlogswinstbelasting deze belangstelling weer sterk zou luwen, geloof ik dat dit minder juist is, daar men niet vergeten mag, dat de meeste O.W. kwesties, voor zoover zij niet van feitelijken aard waren, meestal hun oorsprong vonden in geschillen aangaande de wet op de Inkomstenbelasting.

Ik stel mij voor, successievelijk de jurisprudentie te behandelen aangaande verschillende punten, die van meer bijzonder belang zijn, ook voor buitenstaanders van de eigenlijke belasting praktijk.

Voor ditmaal zou ik de uitspraken willen behandelen aangaande de winsten en verliezen op effecten.

Ten einde misverstand te voorkomen begin ik met er op te wijzen, dat het alles overheerschende beginsel bij de wet op de Inkomstenbelasting is de vraag, of iets *inkomen* is. Zooals het hier staat, lijkt het nogal vanzelfsprekend, doch de praktijk leert anders, daar het uiteraard een koopman weinig interesseert, dat hij „inkomen” heeft genoten, als hij daartegenover per saldo verarmd is, ten gevolge van diverse *vermogensverliezen*.

Bij de beoordeeling van verliezen en winsten op effecten doet zich dan ook feitelijk slechts deze eene vraag voor, of zij invloed oefenen bij het bepalen van het *inkomen*. Aanvankelijk slechts in dezen vorm, of de effecten tot het bedrijf behoorden of niet. In het eerste geval behoorden de winsten en verliezen uit de koersverschillen tot het *inkomen* en in het laatste tot de vermeerderingen of verminderingen van het particuliere *vermogen*.

Al spoedig kwam men tot de conclusie, dat het al of niet opnemen der effecten in de boeken der zaak moeilijk een criterium kon zijn, ter beoordeeling van de vraag, waartoe het koersverschil moest worden gerekend, daar dit al zeer weinig tot het wezen der zaak afdeed. Menigeen liet toch effecten, die zijn privé-bezit vormden voor de regelmatige behandeling op kantoor administreeren, anderen hielden daarentegen fondsen, die feitelijk tot de zaak behoorden, buiten hunne boeken, om de grootte of samenstelling van hun effectenbezit voor hun personeel verborgen te houden.

Als criterium diende den fiscus meestal, of de effecten steeds in de zaak geweest waren, of ze een rol in het bedrijf speelden, dienden als onderpand bij den bankier, of, anderzijds, er reden was om te vermoeden, dat zij voor persoonlijke speculatie waren gekocht.

Deze opvattingen vindt men terug in B. 2052, waarin de Minister mededeelt, dat de boeking van de transacties niet ter zake dienende is, terwijl in B. 2331 de Hooge Raad beslist, dat geen bedrijfsverlies plaats vond in een geval, waarin de firmanten eener Vennootschap ieder aandelen hadden genomen in een bepaalde N.V., welke aandelen een groot verlies hadden opgeleverd. Verder besliste de Minister in B. 2206, dat verliezen geleden op fondsen, die dienden ter belegging van overtollig kapitaal in mindering van de winst gebracht moesten worden, daar ze een rol speelden in het bedrijf.

Men ziet er was grond voor geschillen te over, dank zij het subjectieve element, dat niet uit te schakelen was, bij de beantwoording der vraag hierboven aangegeven.

Een bijkomende kwestie, hoe speculaties in effecten door een bankier beschouwd moesten worden, werd behandeld in B. 2043.

Een bankier had voor eigen rekening gespeculeerd in effecten, welke speculaties geadministreerd waren op zijn privé-rekening bij zijn bank. De inspecteur had hem voor de daarmede behaalde winst belast, overwegende, dat de aangeslagene die speculaties had verricht als bankier, doordat hij, al handelde hij in privé, toch als bankier beter op de hoogte was van de marktpositie dan anderen en men dus moest aannemen, dat hij speculeerde in het artikel, waarin hij handelde en bij dusdoende bezig was geweest in zijn bedrijf.

De Raad van Beroep was het hier mede eens en besliste, dat de bankier klaarblijkelijk had gespeculeerd, niet met het doel om daardoor een inkomen te verwerven, doch om zijn vermogen te vermeerderen. Daar het dus geen inkomen was geweest, kon het ook niet belast worden. De uitspraak was feitelijk, dus kon geen cassatie plaats vinden. De Minister vermeldt echter in een noot, m.i. terecht, dat dit nooit een criterium kon zijn, daar inkomen tenslotte steeds dient, of dienen kan, om het vermogen te vergrooten.

Later deed zich een nieuwe factor voor, toen de Hooge Raad onderscheid ging maken tusschen verliezen op het vaste en op het vlottende kapitaal in het zelfde bedrijf aanwezig. De daaruit getrokken consequenties ten aanzien van de bedrijfsmiddelen handelde ik reeds eerder.¹⁾

Nu deed zich natuurlijk de vraag voor: behoorden de effecten al dan niet tot het vaste kapitaal. Op het eerste gezicht is men, zeker als accountant, geneigd om deze vraag ontkennend te beantwoorden, daar effecten speciaal van wege hun gemakke-

¹⁾ „Accountancy” van Mei '22 en April '23.

lijke verhandelbaarheid in de meeste zaken voorhanden zijn en er behooren tot de meest liquide middelen. Natuurlijk zal de gewone effectenportefeuille van banken en commissionairs in effecten tot de vlottende middelen gerekend moeten worden.

Eene uitzondering hierop wordt behandeld in B. 2987, waar de Raad van Beroep op grond van het feit, dat bepaalde aandelen te voren ook door den belastingplichtige steeds waren beschouwd, als te behooren tot het privé-vermogen van den commissair, beslist, dat ook thans niet aangenomen kan worden, dat ze tot diens zaak-effecten gerekend konden worden.

Bij de zelfde beslissing werd het koersverlies op uit inschrijving verkregen Obligaties Nederland niet als vermindering van inkomen geaccepteerd, omdat de Raad aannam, dat dit, evenals het verlies, dat ieder andere inschrijver daarop had geleden, voor de privé-rekening van den belastingplichtige diende te komen. Deze had zich er op beroepen, dat geen splitsing gemaakt kon worden tusschen zijn privé-vermogen en zijn zaakvermogen, daar hij volgens de wet met zijn geheele vermogen aansprakelijk was voor de verplichtingen voor zijn zaak aangegaan.

De Hooge Raad nam in B. 2922 aan, dat, indien effecten dienen tot tijdelijke belegging van overtollig kasgeld, zij behooren tot de vlottende middelen. De daarop geleden verliezen komen dus in mindering van het inkomen. Hoewel de conclusie dezelfde is, als die van den Minister in de hierboven aangehaalde B. 2206, werd in dit geval alleen overwogen, dat ze in het bedrijf een rol speelden, terwijl de Hooge Raad thans overwoog, dat ze behalve dit, ook nog behoorden tot het vlottend kapitaal.

Een bijzonder interessant arrest aangaande de waardeering van effecten vindt men in B. 3120.

Eene Holding Company had de aandelen in een Russische Maatschappij in haar boeken opgenomen en daarna afgeschreven, daar de bezittingen dezer laatste maatschappij door de Russische Regeering waren genationaliseerd.

De inspecteur had dit verlies bij de winst gevoegd op grond van het feit, dat bedoelde aandelen reeds waardeloos zouden zijn geweest op het oogenblik, dat ze in de boeken der Holding Company werden opgenomen. De Raad van Beroep besliste echter, dat zij krachtens overeenkomst verplicht was het verlies te dragen. Verder, dat, aangezien het doel der Holding Company o.a. was het deelnemen in en de oprichting van Maatschappijen een zeker doel hebbende, de aandelen in de dochtermaatschappij zaken waren noodig voor de uitoefening van het bedrijf, waarop ingevolge art. 10 afschrijving is toegelaten, zoodat de afschrijving terecht had plaats gehad.

Hiertegen had de Minister cassatie aangeteekend, waarop de Hooge Raad besliste, dat de Raad van Beroep feitelijk had uitgemaakt, dat het bedrag der afschrijving op de aandelen inderdaad een verlies was geweest voor de Holding Company. Aangaande deze afschrijving zelve echter, besliste hij, dat het niet onverschillig is hoe de aandelen waardeloos zijn geworden, hetgeen door belanghebbende was gesteld.

Blijkens de Memorie van Toelichting op art. 11 der wet de I.B. 1914 toch, is afschrijving uitgesloten, indien de oorzaken der waardevermindering niet liggen in het bedrijf zelf. De aandelen nu waren waardeloos geworden door de politieke gebeurtenissen in Rusland, zoodat de oorzaak van het verlies buiten het bedrijf lag en dit dus niet ten laste van de winst der Holding Company kon komen. Het overige deel van het arrest doet hier niet ter zake.

Een algemeene lijn volgt hier niet uit. Het is zelfs niet duidelijk wat bedoeld is met de uitspraak, dat de oorzaak dus niet ligt in het bedrijf. Wil de Hooge Raad zeggen, dat de aandelen der Dochter maatschappij niet waardeloos zijn geworden in haar bedrijf, omdat haar bezittingen werden geconfisqueerd en was dus afschrijving mogelijk geweest, indien bijv. de haar behooren-

de petroleumbronnen uitgeput geweest waren, of is de bedoeling, dat afschrijving alleen mogelijk is op die activa, die tijdens hun aanwezig zijn in het bedrijf door slijtage in waarde achteruit gaan en overweegt hij, dat effecten niet door invloeden van het bedrijf depreciëren en dus niet voor afschrijving in aanmerking komen? Beide opvattingen van het arrest zijn mogelijk. Al maakt het in casu m.i. niet veel verschil, dit zal volstrekt niet altijd onverschillig zijn.

Indien bijv. een bakker aandelen heeft in een meelfabriek en daarop verliest, dan ligt de oorzaak van dat verlies vrij zeker buiten het bedrijf van den bakker, maar behoeft niet buiten dat van de fabriek te liggen, die door de aandelen vertegenwoordigd wordt.

Tenslotte is er arrest van den Hoogen Raad gekomen, dat tenminste eenig licht geeft in de onzekerheid. Ik had haast gezegd eindelijk eenig licht, want de bestaande arresten lieten nog steeds ruimte voor allerlei opvattingen.

Den makelaar had diverse fondsen, aandelen en obligaties in verschillende ondernemingen, die door hem gekocht waren om verschillende personen, welke bij die ondernemingen belang hadden, aan zijn zaak te binden. Hij had op deze fondsen verloren en beschouwde dit verlies als bedrijfsverlies. De inspecteur ging hiermede echter niet accoord en telde het bedrag bij de winst.

De Raad van Beroep stelde zich op het standpunt, dat het verlies op deze fondsen, zelfs aangenomen, dat deze door den belastingschuldige aangekocht waren in het belang zijner zaak, alleen in mindering van het inkomen kon komen, indien die fondsen behoorden tot den handelsvoorraad der zaak, of aangekocht waren ter tijdelijke belegging van kasgelden.

De Hooge Raad besliste naar aanleiding hiervan in cassatie als volgt:

„dat bovengenoemde opvatting inderdaad te eng is;

„dat het toch mogelijk is, dat belanghebbende, om zijn bedrijf te kunnen uitoefenen, ettelijke fondsen onder zijn bedrijfskapitaal moet hebben, ook zonder die in een van beide categorieën zijn te rangschikken;

„dat nu zeker geenszins steeds, gelijk in de toelichting tot het middel wordt beweerd, daling van de waarde van zoodanige effecten een verlies is, dat bij de vaststelling van het inkomen in mindering mag worden gebracht en zulks (behalve dan voor zooverre reden bestaat tot afschrijving wegens waardevermindering door het gebruik) *bepaaldelijk* niet het geval is, wanneer de effecten het karakter dragen van *hulpmiddelen in het bedrijf*, bijv. aandelen in Naamlooze Vennootschappen, die men moet bezitten, om als Commissaris van die vennootschappen te kunnen optreden, welk commissarisschap weer aanwezig moet zijn, zal men de vennootschap als klant kunnen blijven behouden, maar, dat het ook anders kan, zoo men meer te doen heeft met vlottend kapitaal; om klanten aan zijn zaak te binden moet men wel aandelen nemen in door deze op te richten Naamlooze Vennootschappen (al verhindert niets de aandelen, wanneer de vennootschap tot stand gekomen is, weer te verkoopen) in welk geval de koersdalingen evenzeer als verliezen mogen worden beschouwd, als de stijgingen als winsten.”

De Hooge Raad geeft dus wel eenige uitbreiding aan het begrip van den Raad van Beroep, maar heel groot is die toch niet. De uitzonderingen zullen wel niet bijzonder talrijk zijn.

Naar mijne meening is de Hooge Raad volkomen consequent gebleven, zooals ik reeds vroeger²⁾ in het voorbijgaan betoogde. Het is natuurlijk dwaas na te gaan in wiens voordeel deze uitspraak is, daar de tegenwoordige daling der koersen gevolgd zal worden door een koersstijging. Zooals ik echter reeds toen opmerkte, is het standpunt van den H.R. m.i. wel te betreuren, daar het bijtellen door den fiscus van dergelijke verliezen,

²⁾ t. a. p.

die dikwijls heel belangrijk kunnen zijn, gevoeld wordt als onbillijkheid, vooral in tijden van malaise. Hierbij moet men echter wel bedenken, dat een *Inkomsten*belasting dergelijke moeilijkheden noodzakelijk meebrengt. Er bestaat nu eenmaal verschil tusschen inkomen en winst, een verschil, dat door het publiek, dikwijls tot zijn eigen schade, niet steeds in het oog gehouden wordt.

J. H. HAGEMAN

DE TAAK VAN DEN ACCOUNTANT TEN OPZICHTE VAN DE OPNAME VAN DEN GOEDERENVOORRAAD

Al kunnen wij het niet met coll. *Dijker* eens zijn over deze ééne kwestie, dat de behandeling van een vraagstuk er door zou winnen wanneer A het eerst op zijne wijze behandelt en B het daarna nog eens in een anderen vorm giet, toch doet het ons genoegen, dat ditmaal daardoor gebleken is, dat wij het op verschillende andere punten wel eens zijn.

Aan wat wij onder punt 1 (de controle op de administratieve verantwoording der voorraden) schreven voegt de Heer D. geen woord toe en ook wat punt 2 betreft gaan wij een heel eind denzelfden weg.

Uit louter voorzichtigheid om geen andere vraagstukken erbij te betrekken wil coll. D. ons niet volgen op den weg langs het R.v.A. van het N.I.v.A. Het kan hem echter kwalijk ontgaan zijn, dat wij noch dit reglement beoordeelden, noch het als basis voor onze conclusies aanvaardden, doch het slechts bezigden als illustratie van de mogelijkheid om voorbehouden te maken.

Verder doet het ons genoegen bevestigd te zijn in onze meening, dat de vraag, waarvoor een accountant instaat, die een balans zonder voorbehoud teekent (zie het slot van ons artikel) niet behoort tot die theoretische of practische vraagstukken, waaromtrent verschil van meening bestaat (zie het begin). De Heer v. *Kampen*, die in zijn artikel op verschillende punten recht tegenover ons staat, komt, wat dit betreft, ongeveer tot eenzelfde conclusie als de onze, waarmee blijkbaar ook de Heer D. zich kan vereenigen: „Men staat er voor in, dat men alles gedaan heeft, wat van een accountant verwacht kan worden en dat men daarbij tot de overtuiging gekomen is, dat de Balans juist is”.

Ten slotte blijft er dus alleen verschil van meening omtrent de vraag, wat in deze van een accountant verwacht kan worden.

De Heer D. erkent, dat controle van den voorraad door den accountant nuttig kan zijn, van zeker standpunt acht hij dat nut zelfs groot, alleen acht hij ze lang niet altijd nuttig.

Hij illustreert dit met het geval van een koffiehandelaar bij wien collega A o.i. zeer belangrijke zaken geconstateerd heeft, die coll. B ontgaan en dat van een antiquar tegenover wiens balans een accountant vrijwel machteloos staat en het o.i. de vraag is of eene verklaring onder de balans eenige waarde heeft.

Wij willen met den Heer D. aannemen, dat de accountant geen Java-koffie van Santos-koffie kan onderscheiden en wij kunnen hem dan ook niet kwalijk nemen als hij zich, wat dat betreft op ondeskundigheid beroept (niet achteraf maar te allen tijde) maar hij zal allicht kunnen constateeren, dat er 35 balen koffie liggen met dezelfde merken en nummers als die, welke volgens de administratie aanwezig moesten zijn.

Nu staat het den Heer D. vrij, om aan datgene wat A gezien heeft en B niet zag weinig waarde toe te kennen, met het gevolg, dat hij de verklaring van B met het voorbehoud weinig lager zal schatten dan die van A zonder voorbehoud: maar toch nooit met het gevolg, dat beiden dezelfde verklaring zouden kunnen afgeven, al wordt die gelijkloovende verklaring ook geaccepteerd (door wien?).

Tenslotte het verschil tusschen opname alleen door de directie

en die gecontroleerd door commissarissen. Wij kunnen niet ontkennen, dat er een nuance bestaat, alleen in zoo ver niet, dat in beide gevallen door den accountant een voorbehoud gemaakt dient te worden. Dat voorbehoud kan echter door verschillende redactie alle nuanceeringen tot hun recht doen komen.

Zooals we in ons eerste artikel reeds deden uitkomen brengt ons standpunt, dat controle door den accountant in vele gevallen mogelijk en nuttig is en dat in die gevallen zonder die controle de balans niet zonder meer onderteekend mag worden, volstrekt niet mee, dat achterwege laten dier controle gepaard met onderteekening onder voorbehoud absoluut uit den boeze zou zijn.

We komen echter tot de overtuiging, dat wij wezenlijk met den Heer D. verschillen over de beteekenis van een voorbehoud in het algemeen. We hopen de Redactie bereid te vinden over deze vraag een afzonderlijk artikel te plaatsen.

JAMES POLAK

Naschrift en slotwoord

Heeft nu werkelijk collega J. P. de ironie niet geproefd uit onze opmerking dat door ons artikel de gezonde ontwikkeling van ons vak is gediend geworden, alleen reeds omdat we aan dat artikel de „uiteenrafeling” van den heer J. P. te danken hebben? Die opmerking was toch als antwoord op zijn onvriendelijke opmerkingen doorzichtig genoeg! Of houdt hij zich met opzet dom?

Wij zijn niet ingegaan op alle punten, die collega J. P. „om de vraagstukken niet doorheen te haspelen” er bij haalt, maar willen daardoor volstrekt niet geacht worden op die punten in alles de meening des heeren J. P. te deelen.

Inderdaad gaat het er alleen om: „wat kan van den accountant, die een balans onderteekent of een verklaring afgeeft, beide zonder voorbehoud, worden verwacht ten opzichte van het opnemen in natura, van den op het tijdstip van balansopmaking aanwezigen goederenvoorraad?” De vraag werd door ons nog beperkt tot die gevallen, waar geen geregelde administratie over de voorradige goederen wordt gevoerd.

Collega J. P. kon het eerst niets erg vinden, dat omtrent een dergelijk vraagstuk geen eenheid van opvatting in accountantskringen zou bestaan en meende aan het eind van zijn uiteenrafeling, dat het nu toch wel ongeveer vast zou staan, waarvoor een accountant kan instaan, die zonder voorbehoud een balans voor accoord teekent.

De polemiek in dit blad zal collega J. P. wel hebben doen inzien, dat hij dwaalt, wanneer hij meent, dat zijn meening vrij algemeen wordt gedeeld. Wij achten het voor de praktische uitoefening van het beroep een groot gevaar de meening post te doen vatten, dat eischen mogen worden gesteld aan welke in de praktijk door de groote meerderheid van public-accountants niet wordt voldaan. Door in theorie die eischen te doceeren, ze te aanvaarden of ze onweersproken te laten, voedt men de meening, dat inderdaad vast staat, datgene, wat enkele vakgenooten meenen te moeten eischen van den accountant ten opzichte van de opneming van den goederenvoorraad en dan is men ook inderdaad schuldig aan grof plichtsverzuim, wanneer men zich in de praktijk niet dienovereenkomstig gedraagt.

De heer J. P. is blijkbaar van meening, dat de accountant in alle gevallen den goederenvoorraad moet opnemen en anders een voorbehoud maken. Hij geeft toe, dat opneming van den voorraad bij een antiquair voor den accountant niet mogelijk is en besluit daaruit dat de accountant tegenover de balans